

Alle gelukkige gezinnen lijken op elkaar, elk ongelukkig gezin is ongelukkig op zijn eigen wijze.

In het huis van de Oblonski's liep alles in het honderd. De vrouw des huizes was te weten gekomen dat haar man een verhouding had met hun voormalige Franse gouvernante en verklaarde niet langer met hem onder één dak te kunnen leven. Deze toestand duurde nu reeds drie dagen en werd niet slechts door de echtelieden maar ook door alle leden van het gezin en het personeel als een kwelling ervaren. Alle leden van het gezin en het personeel voelden dat hun samenleving zinloos was en dat in elke herberg de daar toevallig bij elkaar gekomen gasten een hechtere onderlinge band hadden dan zij, leden van het gezin en het personeel van de familie Oblonski. Mevrouw verliet haar kamers niet en mijnheer verbleef al drie dagen buitenshuis. De kinderen liepen schaloos rond; de Engelse gouvernante had ruzie met de huishoudster en had een brief aan een vriendin geschreven met het verzoek om voor haar naar een andere betrekking uit te zien; de kok had reeds de dag tevoren tijdens de maaltijd het huis verlaten; de keukenmeid en de koetsier wilden afrekenen.

Op de derde dag na de twist ontwaakte Stepan Arkadjitsj Oblonski, Stiva zoals hij in de kringen waar hij verkeerde werd genoemd, op de gewone tijd, dat wil zeggen om acht uur in de morgen, niet in de slaapkamer van zijn vrouw maar op de saffiaanleren sofa van zijn eigen werkkamer. Hij draaide zijn volle, gesoigneerde lichaam op de veren van de sofa om, alsof hij weer langdurig in wilde slapen, pakte zijn kussen van de andere kant stevig in zijn armen en drukte zijn wang ertegenaan; maar plotseling veerde hij op, ging rechtop op de sofa zitten en opende zijn ogen.

Ja, hoe was het ook alweer? dacht hij terwijl hij zijn droom in zijn herinnering terug trachtte te roepen. Ja, hoe was het ook alweer? Ja! Alabin gaf een diner in Darmstadt; nee, niet in Darmstadt maar iets Amerikaans. Ja, maar Darmstadt lag in mijn droom in Amerika. Ja, Alabin gaf een diner op glazen tafels, ja, en de tafels zongen: *Il mio tesoro*, nee, niet *Il mio tesoro*, iets mooiers, en dan waren er nog van die kleine karafjes en dat waren vrouwen, herinnerde hij zich.

Stepan Arkadjitsj' ogen begonnen vrolijk te glanzen en glimlachend mijmerde hij weg. Ja, dat was mooi, heel erg mooi. Er zaten nog veel meer prachtige dingen in die droom maar dat kan je niet onder woorden brengen en als je wakker bent, valt zoiets zelfs niet te bedenken.

En toen hij de streep licht zag die schuin door de lakense overgordijnen viel, liet hij zijn benen blijmoedig van de sofa zakken, vond met zijn voeten de saffiaanleren pantoffels die zijn vrouw (een verjaardagsgeschenk van vorig jaar) voor hem met gouddraad had bestikt en strekte, zoals hij dat nu al negen jaar gewend was, zonder op te staan zijn hand uit naar de plaats waar in de slaapkamer zijn ochtendjas hing. En op dat moment herinnerde hij zich plotseling waarom hij niet in de slaapkamer van zijn vrouw maar in zijn werkkamer sliep; de glimlach verdween van zijn gezicht en zijn voorhoofd trok in rimpels.

'Ach, ach, ach! Aa...!' kreunde hij terwijl hij zich alles herinnerde wat er was gebeurd. En elk detail van de ruzie met zijn vrouw, heel het uitzichtloze van zijn toestand, en het pijnlijkste van alles, zijn eigen schuld, stond hem weer duidelijk voor de geest.

Ja! Ze vergeeft het me niet en ze kan het me ook niet vergeven. En het vreselijkste is dat ik de schuld ben van alles, ik ben wel de schuld maar schuldig ben ik niet. Daarin schuilt de hele tragiek! 'Ach, ach, ach!' zuchtte hij wanhopig terwijl hij terugdacht aan die momenten van de twist die hij als het pijnlijkst had ervaren.

Het onaangenaamst van alles was dat eerste ogenblik dat hij vrolijk en voldaan, met een enorme peer voor zijn vrouw in zijn hand, uit de schouwburg thuiskwam en haar niet in de salon aantrof; tot zijn verbazing vond hij haar ook niet in zijn werkkamer en ten slotte zag hij haar in de slaapkamer met dat ongelukkige briefje dat alles had verraden, in haar hand.

Zij, de altijd even zorgzame en bezorgde en naar zijn mening wat bekrompen Dolly, zat bewegingloos met het briefje in haar hand en keek hem aan met een uitdrukking van afgrijzen, wanhoop en woede.

‘Wat is dit? Dit?’ vroeg ze terwijl ze op het briefje wees.

En bij deze herinnering werd Stepan Arkadjitsj, zoals dat zo vaak gaat, niet zozeer gepijnigd door datgene wat er was gebeurd als wel door zijn reactie op de woorden van zijn vrouw.

Hem overkwam op dat moment wat mensen overkomt die onverwacht op iets betrapt worden dat heel beschamend is. Hij wist zijn gezicht niet de uitdrukking te geven die paste bij de veranderde relatie waarin hij door de ontdekking van zijn schuld tegenover zijn vrouw was komen te verkeren. In plaats van zich gekwetst te voelen, te ontkennen, zich te rechtvaardigen, vergiffenis te vragen, zelfs onbewogen te blijven (alles was beter geweest dan wat hij deed!) vertrok zijn gezicht plotseling volkomen buiten zijn wil om (reflexen van de hersenzenuwen, bedacht Stepan Arkadjitsj die zich voor fysiologie interesseerde) volkomen buiten zijn wil om tot een glimlach, die gewone, goedgehartige en daardoor zo domme glimlach.

Deze domme glimlach kon hij zichzelf niet vergeven. Bij het zien van die glimlach beefde Dolly als door een fysieke pijn, ze barstte met de haar eigen heftigheid in een stroom van harde woorden los en rende de kamer uit. Sindsdien wilde ze haar man niet meer zien.

Die domme glimlach is de schuld van alles, dacht Stepan Arkadjitsj.

Maar wat kan ik eraan doen? Wat kan ik doen? zei hij wanhopig tot zichzelf en hij vond geen antwoord.

2

Stepan Arkadjitsj was eerlijk tegen zichzelf. Hij kon zichzelf niet bedriegen en wijsmaken dat hij zijn daad berouwde. Hij kon er nu geen berouw van hebben dat hij, een knap en temperamentvol man van vierendertig jaar, niet verliefd was op zijn vrouw die moeder was van zeven kinderen waarvan er twee gestorven waren, en die slechts een jaar jonger was dan hij. Het speet hem slechts dat hij het niet beter voor zijn vrouw verborgen had weten te houden. Hij was zich echter volledig van het pijnlijke van zijn toestand bewust en had medelijden met zijn vrouw, zijn kinderen en zichzelf. Misschien dat hij zijn zonden wel beter voor zijn vrouw verborgen had gehouden als hij voorzien had dat deze wetenschap haar zo aan zou grijpen. Hij had over dit vraagstuk nog nooit goed nagedacht maar bevroedde slechts vaag dat zijn vrouw al lang begreep dat hij haar ontrouw was,

maar dat ze het door de vingers zag. Hij verkeerde zelfs in de waan dat zij, een vermoeide, ouwelijke en niet meer mooie vrouw, een kleurloze, simpele, alleen maar goede huismoeder, uit een gevoel van rechtvaardigheid meegaand moest zijn. Maar niets bleek minder waar.

Ach, wat vreselijk! Aj, aj, aj! wat vreselijk! bleef Stepan Arkadjijsj maar voor zichzelf herhalen zonder dat hij iets redelijks wist te bedenken. En wat ging alles toch goed en wat leefden we goed! Ze was tevreden en gelukkig met de kinderen, ik legde haar niets in de weg en ze kon met het huishouden en de kinderen doen wat ze wilde. Ja, het was fout dat zij gouvernante bij ons was geweest. Fout! Het heeft iets banaals en minderwaardigs om de eigen gouvernante het hof te maken. Maar wat voor gouvernante! (Hij zag de zwarte, schalkse ogen en de glimlach van mademoiselle Roland weer levendig voor zich.) Maar zolang ze bij ons in huis was, heb ik me immers nooit iets ten opzichte van haar veroorloofd. En het ergste is dat ze al... Alsof er opzet in het spel is! Aj, aj, aj! Maar wat moet ik doen, wat moet ik doen?

Er was geen antwoord behalve dat algemene antwoord dat het leven zelf op de meest ingewikkelde en onoplosbare vraagstukken geeft. Dit antwoord luidt: over te gaan tot de dingen van de dag, dat wil zeggen, trachten te vergeten. De vergetelheid van de slaap zoeken kon niet meer, tenminste niet tot de avond, hij kon niet meer terugkeren naar het gezang van de karafvrouwtjes; hij moest dus vergetelheid vinden in de roes van het leven.

Daar zien we wel verder, zei Stepan Arkadjijsj tot zichzelf. Hij stond op, trok zijn grijze, met lichtblauwe zijde gevoerde ochtendjas aan, sloeg de kwasten over elkaar, zoog zijn brede borstkas vol, stapte met de gewone, montere tred van zijn wat kromme benen die zijn zware lichaam zo licht droegen, naar het raam, trok het gordijn op en schelde luid. Onmiddellijk kwam zijn oude vriend, de kamerdienaar Matvej, met kleding, laarzen en een telegram de kamer binnen. Hij werd op de voet gevolgd door de barbier met het scheergerei.

'Zijn er nog stukken van kantoor?' vroeg Stepan Arkadjijsj terwijl hij het telegram aanpakte en voor de spiegel ging zitten.

'Op tafel,' antwoordde Matvej. Hij wierp een vragende, medelijdende blik op zijn meester en na een ogenblik gewacht te hebben, voegde hij er met een sluw glimlachje aan toe: 'Er was iemand van de stalhouderij.'

Stepan Arkadjijsj gaf geen antwoord en keek Matvej in de spiegel

alleen maar aan; de blik waarmee ze elkaar aankeken, liet zien dat ze elkaar begrepen. Stepan Arkaditsj' ogen leken te vragen: Waarom zeg je dat nou? Je weet het toch?

Matvej stak zijn handen in de zakken van zijn jacquet, plaatste zijn voeten wat uiteen en zonder iets te zeggen keek hij goedmoedig en met een zweem van een glimlach naar zijn meester.

'Ik heb gezegd dat hij de volgende zondag terug moet komen en dat hij u en zichzelf tot die tijd niet nodeloos lastig moet vallen,' zei hij met een kennelijk van tevoren uit zijn hoofd geleerde zin.

Stepan Arkaditsj begreep dat Matvej grappig wilde zijn en de aandacht wilde trekken. Nadat hij het telegram had opengescheurd, begon hij te lezen. Terwijl hij op de gis de altijd weer verminkte woorden verbeterde, begon zijn gezicht te stralen.

'Matvej, mijn zuster Anna Arkadjevna komt morgen,' zei hij terwijl hij even de glimmende, mollige hand van de barbier tegenhield die het roze pad tussen zijn lange, krullende bakkebaarden reinigde.

'Goddank,' zei Matvej die door dit antwoord blijk gaf dat hij evenals zijn meester de betekenis van dit bezoek begreep, namelijk dat Anna Arkadjevna, de geliefde zuster van Stepan Arkaditsj, een verzoening tussen man en vrouw teweeg zou kunnen brengen.

'Komt mevrouw alleen of met haar echtgenoot?' vroeg Matvej.

Stepan Arkaditsj kon niet antwoorden omdat de barbier met zijn bovenlip bezig was en stak één vinger omhoog.

'Alleen. Zal ik boven een kamer voor mevrouw klaar laten maken?'

'Zeg het Darja Aleksandrovna en vraag waar zij het wil.'

'Darja Aleksandrovna?' herhaalde Matvej, aarzelend naar het leek.

'Ja, ga het maar zeggen. Hier heb je het telegram, geef het haar en kijk wat ze zegt.'

U wilt het nog eens proberen, begreep Matvej maar hij zei slechts: 'Tot uw dienst, mijnheer.'

Stepan Arkaditsj was al gewassen en gekapt en stond op het punt zich aan te kleden toen Matvej met trage stappen op zijn krakende laarzen met het telegram in de hand de kamer binnenkwam. De barbier was al weg.

'Darja Aleksandrovna laat zeggen dat zij vertrekt. Laat hij maar doen wat hem, dat bent u dus, goeddunkt,' zei hij terwijl alleen zijn ogen lachten en hij met zijn handen in zijn zakken en zijn hoofd

wat opzij gebogen zijn meester aankeek.

Stepan Arkadjitsj zweeg even. Daarna verscheen er een goedig en wat zielig glimlachje op zijn knappe gezicht.

‘En? Matvej?’ vroeg hij hoofdschuddend.

‘Ach, mijnheer, het komt wel voor elkaar,’ zei Matvej.

‘Komt het voor elkaar?’

‘Ja, zeker wel.’

‘Zou je denken? Wie is daar?’ vroeg Stepan Arkadjitsj toen hij achter de deur het ruisen van een japon hoorde.

‘Ik ben het,’ zei een krachtige, prettige vrouwenstem en in de deur verscheen het strenge pokdalige gezicht van Matrjona Filimonovna, de kinderjuffrouw.

‘Wat is er, Matrjosja?’ vroeg Stepan Arkadjitsj terwijl hij naar haar toeliep.

Hoewel Stepan Arkadjitsj de schuld van alles was en dit zelf maar al te goed beseftte, stond bijna iedereen in huis, zelfs de kinderjuffrouw, Darja Aleksandrovna’s voornaamste vriendin, aan zijn kant.

‘Wat is er?’ vroeg hij moedeloos.

‘Gaat u nog een keer vergiffenis vragen, mijnheer. Misschien, met Gods hulp. Ze heeft het zo moeilijk, het is zielig om te zien en alles in huis loopt in het honderd. Heeft u toch medelijden met de kinderen, mijnheer. Vraagt vergiffenis, mijnheer. Er zit niets anders op! Wie graag uit rijden gaat...’

‘Maar ze wil me immers niet zien...’

‘Maar doet u het uwe eraan. God is barmhartig, bidt tot God, mijnheer, bidt tot God.’

‘Ja goed, ga maar,’ zei Stepan Arkadjitsj die plotseling rood werd. ‘Nou, dan maar vlug aankleden,’ wendde hij zich tot Matvej en hij wierp resoluut zijn ochtendjas van zich af.

Matvej hield het hemd reeds als een haam omhoog, blies er een onzichtbaar stofje af en spande het zichtbaar tevreden om het gesoigneerde lichaam van zijn meester.

Stepan Arkadjitsj kleepte zich, besprenkelde zich met parfum, schikte zijn manchetten, verdeelde met een gewoontegebaar sigaretten, portefeuille, lucifers en het horloge met dubbele ketting en

hangertjes over zijn zakken, sloeg zijn zakdoek uit en toen hij daarna, wat trekkend met allebei zijn benen, de salon betrad waar de koffie met daarnaast de brieven en stukken van kantoor al op hem wachtte, voelde hij zich ondanks zijn tegenspoed schoon, welriekend, gezond en lichamelijk opgewekt.

Hij las de brieven. Een ervan was heel onplezierig – die van de koopman die het bos op het landgoed van zijn vrouw wilde kopen. De verkoop van dit bos was onvermijdelijk; maar er kon nu, zolang hij zich niet met zijn vrouw verzoend had, geen sprake van zijn. Het onaangenaamste hierbij was wel dat er nu bij de verzoening die met zijn vrouw tot stand moest komen, ook een geldelijk belang in het spel was. En de gedachte dat hij zich zou laten leiden door dit belang, dat hij ter wille van de verkoop van dit bos zou trachten zich met zijn vrouw te verzoenen, deze gedachte stuitte hem tegen de borst.

Na het lezen van de brieven, schoof Stepan Arkadjitsj de stukken van kantoor naar zich toe, bladerde snel twee dossiers door, maakte met een groot potlood enkele aantekeningen en na de zaken van zich af te hebben geschoven, zette hij zich aan het ontbijt. Onder het eten vouwde hij het nog vochtige ochtendblad open en begon te lezen.

Stepan Arkadjitsj was abonnee en lezer van een liberale krant, niet radicaal maar van die richting waartoe de meerderheid behoorde. En ofschoon hij geen wezenlijke belangstelling had voor wetenschap, kunst en politiek hield hij zich toch onverdroten aan die inzichten over al die onderwerpen waar de meerderheid en zijn krant zich aan hielden en hij veranderde zijn inzichten slechts wanneer de meerderheid die ook veranderde of beter gezegd hij veranderde ze niet maar zij veranderden zelf ongemerkt in hem.

Stepan Arkadjitsj koos richtingen noch meningen maar deze richtingen en meningen kwamen vanzelf, precies zoals hij ook het model van een hoed of een geklede jas niet koos maar nam wat in de mode was. En voor hem, die in een bepaald milieu verkeerde en behoefte had aan een denkwereld zoals die zich meestal op rijpere leeftijd ontwikkelt, was het hebben van inzichten even onontbeerlijk als het hebben van een hoed. Zo er al een reden mocht zijn waarom hij de voorkeur gaf aan de liberale richting boven de conservatieve die toch ook door velen van zijn kring werd aangehangen, dan was die niet dat hij de liberale richting redelijker vond maar omdat ze meer bij zijn levenswijze paste. De liberale partij zei dat alles in Rusland verkeerd was, en inderdaad, Stepan Arkadjitsj

had vele schulden en beslist te weinig geld. De liberale partij zei dat het huwelijk een verouderde instelling was die noodzakelijk aan herziening toe was, en inderdaad, het gezinsleven verschaftte Stepan Arkadjitsj weinig voldoening en noodzaakte hem te liegen en te veinzen, iets dat zo tegen zijn natuur indruiste. De liberale partij zei, of liever, ze liet doorschemeren dat godsdienst slechts diende voor het in toom houden van het onbeschaafde gedeelte van de bevolking, en inderdaad, Stepan Arkadjitsj kon zelfs geen korte kerkdienst uithouden zonder pijn in zijn benen te krijgen en hij kon maar niet begrijpen waar die vreselijke en hoogdravende woorden over de andere wereld goed voor waren als het op deze wereld toch erg plezierig was om te leven. Daarbij kwam dat Stepan Arkadjitsj, die wel van een goede grap hield, er soms aardigheid in had om volgzame lieden van de wijs te brengen door op te merken dat het geen pas gaf dat mensen die trots waren op hun afstamming, niet verder gingen dan Rurik en de eerste stamvader, de aap, verloochenden. Aldus was de liberale richting voor Stepan Arkadjitsj tot gewoonte geworden en van zijn krant hield hij als van zijn sigaar na de maaltijd, omdat hij er lichtelijk door beneveld werd. Hij las het hoofdartikel waarin getracht werd uiteen te zetten dat de ophef die er in onze tijd gemaakt werd als zou het radicalisme alle conservatieve elementen dreigen te verstikken en als zou de regering verplicht zijn om maatregelen te nemen om de hydra der revolutie de kop in te drukken, volkomen ongegrond was, dat integendeel 'naar onze mening het gevaar niet in die vermeende hydra der revolutie schuilt maar in de koppigheid van de traditie die elke vooruitgang belemmert,' enzovoort. Hij las nog een financieel artikel waarin gewag werd gemaakt van Bentham en Mill en waarin het ministerie steken onder water kreeg. Daar hij vlug van begrip was, begreep hij de betekenis van elke steek onder water: van wie, voor wie, waar hij op sloeg, en dat verschaftte hem zoals altijd enige voldoening. Maar vandaag werd deze voldoening vergald doordat hij zich de raadgevingen van Matrjona Filimonovna herinnerde en doordat het zo slecht ging in huis. Hij las ook dat graaf Beust, naar verluidde, voor enige tijd naar Wiesbaden vertrokken was, en ook dat er geen grijze haren meer waren, en over de verkoop van een licht rijtuig, en een jongmens dat een betrekking zocht; maar deze kennis verschaftte hem niet het licht-ironische genoegen van voorheen.

Toen hij klaar was met de krant, een tweede kopje koffie en een broodje met boter, stond hij op, schudde de broodkruimels van zijn

vest, spande zijn brede borst en glimlachte blij. En niet omdat hij zich nu zo bijzonder prettig voelde; nee, die blijde glimlach was het gevolg van een goede spijsvertering.

Maar door deze blijde glimlach herinnerde hij zich plotseling weer alles en hij verzonk in gepeins.

Achter de deur hoorde hij twee kinderstemmen. Stepan Arkadjijsj herkende de stemmen van Grisja, zijn jongste zoontje, en van Tanja, het oudste meisje. Ze vervoerden iets wat was gevallen.

‘Ik heb toch gezegd dat er geen passagiers op het dak mogen zitten,’ riep het meisje in het Engels, ‘raap ze nu op!’

Alles loopt in ’t honderd, dacht Stepan Arkadjijsj, de kinderen lopen schaloos. Hij liep naar de deur en riep hen. Ze lieten het kistje dat een trein moest voorstellen, staan en kwamen de kamer van hun vader binnen.

Het meisje, het lievelingetje van haar vader, rende onbevreesd naar binnen, omhelsde hem en bleef lachend aan zijn hals hangen waar ze zoals altijd genoot van de vertrouwde parfumgeur die van zijn bakkebaarden kwam. Toen het meisje eindelijk zijn gezicht had gekust dat rood werd van het bukken en straalde van tederheid, liet ze hem los en wilde wegrekken; haar vader hield haar echter tegen.

‘Wat doet mama?’ vroeg hij terwijl hij met zijn hand over het gladde, tere nekje van zijn dochtertje streelde. ‘Dag,’ zei hij glimlachend tegen de jongen die hem begroette.

Hij was zich ervan bewust dat hij minder van de jongen hield en deed altijd zijn best om geen verschil te maken; maar de jongen voelde dat en hij beantwoordde zijn vaders koele glimlach niet.

‘Mama? Die is opgestaan,’ antwoordde het meisje.

Stepan Arkadjijsj zuchtte. Dan heeft ze dus weer de hele nacht niet geslapen, dacht hij.

‘Wel, heeft ze een goede bui?’

Het meisje wist dat er onenigheid bestond tussen haar vader en moeder, dat haar moeder geen goede bui kon hebben, dat haar vader dat moest weten en dat hij huichelde door daar zo luchtigjes naar te informeren. En ze bloosde voor haar vader. Hij begreep dit meteen en ook hij bloosde.

‘Ik weet het niet,’ zei ze. ‘Ze heeft gezegd dat we geen les krijgen maar dat we met miss Hull naar grootmoeder gaan.’

‘Nou, ga dan maar, Tantsjoerotsjka van me. Ach ja, wacht even,’ zei hij terwijl hij haar toch nog even tegenhield en haar tere handje streelde.

Hij pakte een doosje bonbons van de schoorsteenmantel waar hij het de vorige avond had neergezet en gaf er haar twee van. Hij had haar lievelingsbonbons uitgezocht, chocolade en fondant.

‘Voor Grisja?’ zei het meisje terwijl ze op de chocolade wees.

‘Jaja.’ En na haar nog eens over haar schouder te hebben gestreeld, drukte hij een kus in haar haar en haar hals en liet haar gaan.

‘Uw rijtuig staat gereed,’ zei Matvej. ‘En er is een dame met een verzoekschrift,’ voegde hij eraan toe.

‘Is zij allang hier?’ vroeg Stepan Arkaditsj.

‘Een halfuurtje.’

‘Hoe vaak heb ik je nu al gezegd om onmiddellijk aan te dienen!’

‘U moest toch eerst ontbijten,’ zei Matvej op die vriendelijke, ruwe toon waardoor je onmogelijk kwaad kon worden.

‘Nou, laat haar onmiddellijk binnenkomen,’ zei Oblonski met een van ergernis vertrokken gezicht.

De vrouw, de echtgenote van stafkapitein Kalinin, had een onmogelijk en onzinnig verzoek; Stepan Arkaditsj liet haar echter zoals hij dat gewoon was, plaats nemen, hoorde haar aandachtig en zonder haar te onderbreken aan en gaf haar omstandig raad tot wie zij zich moest wenden en hoe; hij schreef zelfs vaardig en vlot in zijn grote, sierlijke en duidelijke handschrift een kattedelletje voor de persoon die haar zou kunnen helpen. Nadat hij de vrouw van de stafkapitein uitgeleide had gedaan, pakte Stepan Arkaditsj zijn hoed en bleef een ogenblik na staan denken of hij niets vergeten was. Hij bleek niets te zijn vergeten behalve datgene wat hij wilde vergeten – zijn vrouw.

Ach ja! Hij liet het hoofd hangen en zijn knappe gezicht kreeg een trieste uitdrukking. Gaan of niet gaan? zei hij tot zichzelf. En een stem in hem zei dat hij beter niet kon gaan, dat het allemaal maar gehuichel was, dat het onmogelijk was om het weer goed te maken, om hun relatie te herstellen, omdat het niet mogelijk was om van haar weer een aantrekkelijke, begerenswaardige vrouw te maken of zelf een oude man te worden die niet meer lief kon hebben. Het enige wat hem nu te wachten stond, was gehuichel en leugens; en huichelen en liegen druisten tegen zijn natuur in.

Maar het zal toch eens moeten gebeuren want zo kan het niet langer, zei hij tot zichzelf om zich moed in te spreken. Hij strekte zijn rug, pakte een sigaret, stak hem aan, wierp hem na twee trekjes in de paarlemoeren asbak, liep met vlugge schreden door de

donkere salon en opende de deur van de slaapkamer van zijn vrouw.

4

Darja Aleksandrovna stond in haar nachtjapon voor de linnenkast te midden van door de kamer in het rond geworpen spullen en zocht daar iets. Ze droeg haar vroeger zo dikke, prachtige haar opgestoken in reeds dun geworden vlechten en in haar ingevallen gezicht keken grote verschrikte ogen die door de magerte leken uit te puilen. Bij het horen van de voetstappen van haar man, bleef ze met haar ogen op de deur gericht staan en deed haar uiterste best om streng en minachtend te kijken. Ze voelde dat ze bang voor hem was en bang voor het gesprek dat nu moest komen. Ze probeerde zojuist te doen wat ze al tien keer gedurende deze laatste drie dagen had proberen te doen: haar eigen bagage en die van haar kinderen bijeenzoeken om die naar haar moeder te brengen, maar ze had er weer niet toe kunnen besluiten. Zoals alle voorgaande keren zei ze ook nu tegen zichzelf dat dit zo niet kon blijven, dat ze iets moest ondernemen, hem straffen, te schande zetten, wraak op hem nemen, al was het maar met een klein deel van het leed dat hij haar had aangedaan. Nog steeds zei ze dat ze hem ging verlaten maar ze voelde dat dit onmogelijk was, omdat ze zich niet van de gewoonte los kon maken om hem als haar man te beschouwen en van hem te houden. Bovendien beseftte ze dat als het haar hier in haar eigen huis ternauwernood lukte om voor haar vijf kinderen te zorgen, dat die het daar waar ze met hen allen heen wilde gaan, nog slechter zouden krijgen. En dan was gedurende deze drie dagen de kleinste ook nog ziek geworden omdat ze hem slechte bouillon gegeven hadden en de rest had gisteren nauwelijks warm eten gehad. Ze voelde dat het onmogelijk was om weg te gaan maar ze bedroog zichzelf, ging toch door met pakken en deed alsof ze vertrok.

Toen ze haar man zag, liet ze haar handen in een la van de kast verdwijnen alsof ze iets zocht en ze keek pas naar hem toen hij heel dicht bij haar stond. Haar gezicht dat ze een strenge en vastberaden uitdrukking had willen geven, drukte slechts verslagenheid en leed uit.

‘Dolly!’ zei hij met zachte, schuchtere stem. Hij trok zijn hoofd tussen zijn schouders in een poging er zielig en deemoedig uit te zien

maar desondanks blaakte hij van gezondheid en levenslust.

Met een snelle blik monsterde ze zijn gestalte die van top tot teen blaakte van gezondheid en levenslust. Ja, hij is gelukkig en tevreden! dacht ze, maar ik...? En dan die weerzinwekkende goedheid van hem waardoor iedereen van hem houdt en hem prijst, dacht ze. Ze klemde haar lippen op elkaar en een spier van haar wang trilde aan de rechterkant van haar bleke nerveuze gezicht.

‘Wat wil je?’ sprak ze snel met een onnatuurlijke, zware stem.

‘Dolly!’ herhaalde hij met een trilling in zijn stem. ‘Anna komt vandaag.’

‘Wat gaat mij dat aan? Ik kan haar niet ontvangen!’ schreeuwde ze.

‘Maar Dolly, dat moet toch...’

‘Ga weg, ga weg, ga weg!’ schreeuwde ze zonder naar hem te kijken en het was of die schreeuw door fysieke pijn veroorzaakt werd.

Stepan Arkadjitsj had in alle rust aan zijn vrouw kunnen denken, hij had kunnen hopen dat alles wel *weer voor elkaar zou komen* om met de woorden van Matvej te spreken, hij had rustig zijn krant kunnen lezen en zijn koffie kunnen drinken; maar bij het zien van haar gekwelde martelaarsgezicht, bij het horen van die lijdzame, wanhopige klank in haar stem, werd zijn adem afgesneden, hij kreeg een brok in zijn keel en tranen glinsterden in zijn ogen.

‘Mijn god, wat heb ik gedaan! Dolly! Om gods wil...! Ik heb immers...’ Meer kon hij niet zeggen want hij stikte in zijn tranen.

Ze sloeg de kast dicht en keek hem aan.

‘Dolly, wat kan ik zeggen? Alleen maar: vergeef me, vergeef me... Bedenk toch, zouden negen jaren die enkele ogenblikken niet kunnen vergelden, die ogenblikken...’

Ze sloeg haar ogen neer en luisterde in afwachting van wat hij zou zeggen, ze leek hem te smeken haar te doen geloven dat het niet waar was.

‘Die ogenblikken van vervoering...’ sprak hij en hij wilde verder gaan maar bij dit laatste woord perste ze haar lippen weer op elkaar als door lichamelijke pijn en de spier van haar rechterwang begon weer te trillen. ‘Ga weg, ga hier vandaan!’ gilte ze nog door-dringender, ‘en praat me niet van je vervoering en je viezigheid!’

Ze wilde weggaan maar wankelde en om niet te vallen moest ze zich vastgrijpen aan een stoelleuning. Zijn gezicht werd week, zijn lippen zwollen en zijn ogen vulden zich met tranen.

‘Dolly!’ zei hij snikkend. ‘In godsnaam, denk aan de kinderen, zij zijn niet schuldig. Ik ben schuldig, straf mij en laat mij boeten voor mijn schuld. Ik wil alles doen wat ik kan! Ik ben schuldig, woorden schieten te kort om te zeggen hoe schuldig ik ben! Maar vergeef me, Dolly, vergeef me!’

Ze ging zitten. Hij hoorde haar moeilijke, luide ademhaling en hij had onuitsprekelijk met haar te doen. Een paar maal wilde ze wat zeggen maar ze kon niet. Hij wachtte.

‘Jij denkt aan je kinderen om met hen te kunnen spelen maar ik denk aan hen en weet dat ze nu verloren zijn.’ Dit was blijkbaar een van de zinnen die ze gedurende de laatste drie dagen meer dan eens voor zichzelf had herhaald.

Je kinderen had ze tegen hem gezegd, hij keek haar vol dankbaarheid aan en wilde haar hand pakken maar ze wendde zich vol afkeer van hem af.

‘Ik denk aan de kinderen en daarom zou ik alles ter wereld willen doen om hen te redden, maar ik weet zelf niet hoe: door ze bij hun vader weg te halen of door ze bij een verdorven vader achter te laten... Maar zeg zelf, hoe zouden we na dat... wat er gebeurd is, nog samen kunnen leven? Hoe zou dat kunnen? Zeg zelf, hoe zou dat kunnen?’ bleef ze steeds luider herhalen. ‘Nadat mijn man, de vader van mijn kinderen, een liefdesrelatie met de gouvernante van zijn kinderen is aangegaan...’

‘Maar wat moet ik doen? Wat moet ik doen?’ sprak hij klaaglijk zonder zelf te weten wat hij zei en hij liet zijn hoofd steeds dieper zakken.

‘Ik vind je vies, weerzinwekkend!’ begon ze steeds heftiger te schreeuwen. ‘Spaar me je tranen, water is het! Nooit heb je van me gehouden; je hebt geen hart en geen eergevoel! Ik vind je smerig, vies, een vreemde, ja, een volslagen vreemde!’ Dat voor haar zo vreselijke woord *vreemde* kwam met woede en pijn over haar lippen.

Hij keek naar haar en de woede op haar gezicht maakte hem bang en verwonderde hem. Hij begreep niet dat het zijn medelijden voor haar was dat haar woedend maakte. Wat ze bij hem zag, was medelijden voor haar maar geen liefde. Nee, ze haat me. Ze zal het me niet vergeven, dacht hij.

En hij mompelde: ‘Dit is vreselijk! Vreselijk!’

Op dat moment begon er in de andere kamer een kind te huilen dat waarschijnlijk gevallen was; Darja Aleksandrovna luisterde en haar gezicht kreeg plotseling een mildere uitdrukking.

Ze moest kennelijk even tot zichzelf komen alsof ze niet wist waar ze was en wat ze moest doen maar toen stond ze snel op en liep naar de deur.

Maar ze houdt van mijn kind, dacht hij toen hij haar gezicht zag veranderen bij het huilen van het kind, *mijn* kind, hoe zou ze mij dan kunnen haten?

‘Dolly, nog één woord,’ zei hij terwijl hij achter haar aanliep.

‘Als je achter me aankomt, roep ik het personeel en de kinderen! Laat ze allemaal maar weten dat je een smeerlap bent! Ik vertrek vandaag nog en ga jij hier maar met je minnares wonen!’

En ze ging de kamer uit en sloeg de deur met een klap achter zich dicht.

Stepan Arkadjitsj zuchtte, veegde zijn gezicht af en verliet zachtjes de kamer. Matvej zegt dat het wel weer voor elkaar komt, maar hoe? Ik zou niet weten hoe. Ach, ach, wat vreselijk! En wat schreeuwde ze ordinair, zo sprak hij tot zichzelf terwijl hij terugdacht aan haar geschreeuw en de woorden: *smeerlap* en *minnares*. Misschien hebben de meiden het ook gehoord! Wat vreselijk ordinair, vreselijk. Stepan Arkadjitsj bleef nog even alleen staan, wreef in zijn ogen, zuchtte, strekte zijn rug en verliet de kamer.

Het was vrijdag en de Duitse klokkenmaker was bezig de klok in de eetkamer op te winden. Stepan Arkadjitsj herinnerde zich zijn grapje over deze accurate, kaalhoofdige klokkenmaker, dat ‘de Duitser zelf voor heel het leven was opgewonden om klokken op te winden’ en hij moest glimlachen. Stepan Arkadjitsj hield van een goede grap. Maar misschien komt het wel voor elkaar! Een mooie uitspraak: *het komt wel voor elkaar*, dacht hij. Die moet ik vertellen.

‘Matvej!’ riep hij. ‘Zorg jij er met Marja voor dat alles in de rustkamer voor Anna Arkadjevna in gereedheid wordt gebracht,’ zei hij toen Matvej verscheen.

‘Tot uw dienst, mijnheer.’

Stepan Arkadjitsj trok zijn bontjas aan en liep het bordes op.

‘Komt u niet thuis eten?’ zei Matvej die met hem meeliep.

‘Misschien. Hier is wat geld voor onkosten,’ zei hij terwijl hij tien roebel uit zijn portefeuille haalde. ‘Zou het genoeg zijn?’

‘Genoeg of niet, we zullen het ermee moeten stellen,’ zei Matvej terwijl hij het portier dichtsloeg en terugliep naar het bordes.

Ondertussen keerde Darja Aleksandrovna die haar kind tot bedaren had gebracht en aan het rijtuig hoorde dat hij weg was, naar haar slaapkamer terug. Alleen daar voelde ze zich vrij van de

huiselijke beslommeringen die haar omringden zodra zij haar kamer verliet. De Engelse gouvernante en Matrjona Filimonovna hadden zelfs nu terwijl ze maar even in de kinderkamer was, kans gezien haar enkele dingen te vragen die geen uitstel gedoogden en waar alleen zij het antwoord op kon geven: wat de kinderen aan moesten voor de wandeling? Of ze melk mochten drinken? Of er geen andere kok moest worden gehaald?

‘Ach, laat me toch, laat me toch!’ zei ze en ze ging in haar slaapkamer op dezelfde plek zitten waar zij met haar man gesproken had. Ze balde haar vermagerde handen met ringen die van de knokige vingers gleden, en begon zich heel hun gesprek weer voor de geest te halen. Hij is weg! Maar hoe heeft hij het met *haar* uitgemaakt? dacht ze. Zou hij haar nog zien? Waarom heb ik hem daar niet naar gevraagd? Nee, nee, een verzoening is onmogelijk. En als we onder één dak blijven, dan als vreemden voor elkaar. Voor altijd vreemden voor elkaar! En weer legde ze een bijzondere nadruk op dat woord dat ze zo vreselijk vond. En wat hield ik van hem, mijn god, wat hield ik van hem...! Wat hield ik van hem! Maar nu, houd ik dan nu niet meer van hem? Houd ik misschien nog meer van hem dan vroeger? Vreselijk, het ergste is dat... begon ze, maar ze kon haar gedachte niet verder afmaken omdat Matrjona Filimonovna haar hoofd om de deur stak.

‘Geeft u toch opdracht om mijn broer te laten halen,’ zei ze, ‘dan zorgt die tenminste voor het eten. Anders gaat het net als gisteren en hebben de kinderen om zes uur nog niet gegeten.’

‘Ja goed dan, ik kom direct om alles te regelen. Is er al verse melk gehaald?’

En Darja Aleksandrovna dompelde zich weer onder in de dagelijkse beslommeringen en liet haar verdriet er voor een tijdje in wegzinken.

Hoewel Stepan Arkadjitsj dank zij zijn goede verstand op school goed had kunnen leren, eindigde hij door zijn luiheid en zijn kwajongensgedrag als een der laatsten: maar ondanks zijn voortdurend losbandige leven, de lagere rangen en zijn nog jonge jaren bekleedde hij toch reeds de eervolle en goed bezoldigde betrekking van chef op een van de Moskouse staatskantoren. Hij had deze

betrekking gekregen door bemiddeling van de man van zijn zuster Anna, Aleksej Aleksandrovitsj Karenin, die een van de belangrijkste posten bezette op het ministerie waaronder ook zijn kantoor ressorteerde. Maar als Karenin er niet was geweest om zijn zwager deze betrekking te bezorgen, dan zou Stepan Arkadjitsj toch door bemiddeling van een honderdtal andere personen, broers, zusters, neven, ooms, tantes, deze zelfde of een soortgelijke betrekking hebben gekregen met een inkomen van zo'n zesduizend roebel dat hij nodig had omdat zijn financiële toestand, ondanks het aanzienlijke vermogen van zijn vrouw, verre van rooskleurig was.

Half Moskou en Petersburg was bevriend of verwant met Stepan Arkadjitsj. Hij was te midden van die mensen geboren die tot de machtigen van zijn wereld behoorden of zouden gaan behoren. Een derde deel van de regeringsfunctionarissen, oudere heren, waren zijn vaders vrienden die hem nog als kleutertje hadden gekend; een derde werd door hem getutoyeerd en het laatste derde deel bestond uit goede bekenden. Dientengevolge waren zij die het goede der aarde zoals betrekkingen, pachten, concessies en dergelijke verdeelden, allemaal zijn vrienden en zij konden een der hunnen niet passeren. Het had Oblonski dan ook weinig moeite gekost om zich een gunstige betrekking te verwerven. Het enige dat hij moest doen, was niet weigeren, niet afgunstig zijn, geen ruzie zoeken, zich niet beledigd voelen, en dit waren allemaal zaken die hem door zijn aangeboren goedhartigheid vreemd waren. Hij zou het belachelijk hebben gevonden als men tegen hem zou zeggen dat hij geen betrekking zou krijgen met het salaris dat hij nodig had, te meer omdat hij geen al te hoge eisen stelde; hij verlangde slechts wat zijn leeftijdsgenoten kregen en hij zou een dergelijk ambt niet slechter vervullen dan ieder ander.

Zij die Stepan Arkadjitsj kenden, hielden niet slechts van hem om zijn blijmoedige aard en zijn boven alle twijfel verheven eerlijkheid maar ook hadden zijn fraaie, opgewekte verschijning, zijn stralende ogen, zijn zwarte wenkbrauwen en haren, zijn blanke, blozende gezicht, iets dat mensen met wie hij in aanraking kwam, fysiek beïnvloedde, hen vrolijk en vriendelijk stemde. 'Ha! Stiva! Oblonski! Daar heb je hem!' werd er vrijwel altijd met een blijde glimlach gezegd wanneer men hem ontmoette. En als het soms zo uitpakte dat na een gesprek met hem bleek dat er helemaal niets leuks was gebeurd, dan was men de volgende dag of de dag daarop weer even blij om hem tegen te komen.

Stepan Arkadjitsj, die nu al drie jaar chef op een van de staatskantoren in Moskou was, had behalve de genegenheid, ook de achting verworven van zijn collega's, ondergeschikten, meerderen en allen die met hem te maken hadden. De voornaamste eigenschappen van Stepan Arkadjitsj die hem deze algemene achting in de dienst hadden bezorgd, waren ten eerste dat hij zo buitengewoon tolerant was voor de mensen, een tolerantie die voortkwam uit het besef van zijn eigen tekortkomingen; en ten tweede zijn uitgesproken liberalisme, niet dat waarover hij in de kranten las, maar dat wat hem in het bloed zat en dat maakte dat hij alle mensen, van welke rang en stand ook, gelijk behandelde, en ten derde, het belangrijkste, de volkomen onverschilligheid voor de zaken waar hij zich mee bezighield zodat hij zich nooit door enthousiasme mee liet slepen en fouten maakte.

Nadat Stepan Arkadjitsj bij zijn kantoor was aangekomen, liep hij, begeleid door de eerbiedige portier, met zijn aktentas naar zijn kleine werkkamer, trok zijn uniformjas aan en ging de vergaderzaal binnen. De klerken en ambtenaren stonden allen op en begroetten hem blij en eerbiedig. Stepan Arkadjitsj liep zoals altijd haastig door naar zijn plaats, gaf de leden van zijn bureau een hand en ging zitten. Hij maakte een grapje en een praatje precies voor zover dat gepast was en ging aan het werk. Er was niemand die beter dan Stepan Arkadjitsj de grens wist te vinden tussen vrijheid, eenvoud en formele houding die zo nodig is voor een plezierige werksfeer. De secretaris kwam blijmoedig en eerbiedig zoals iedereen op het kantoor van Stepan Arkadjitsj, met de stukken naar hem toe en zei op de ongedwongen liberale toon die door Stepan Arkadjitsj was ingevoerd: 'We hebben de inlichtingen van het gouvernementsbestuur van Penza toch gekregen. Zoudt u er misschien...'

'Heeft u ze eindelijk ontvangen?' zei Stepan Arkadjitsj terwijl hij zijn vinger op het document legde. 'Wel, mijne heren...' En de zitting begon.

Als ze eens wisten, dacht hij terwijl hij bij het luisteren naar het rapport zijn hoofd gewichtig vooroverboog, welk een schuldbewuste kwajongen hun voorzitter een halfuur geleden nog was! En zijn ogen lachten tijdens het voorlezen van het rapport. Het werk zou ononderbroken tot twee uur door moeten gaan, om twee uur was er lunchpauze.

Het was nog geen twee uur toen de grote glazen deur van de zaal van het kantoor plotseling openging en iemand binnenkwam. Alle

leden onder het portret en achter het embleem waren blij met wat afleiding en keken naar de deur; maar de suppoost verwijderde de binnenkomer onmiddellijk en sloot de glazen deur achter hem.

Toen het stuk doorgenomen was, stond Stepan Arkaditsj op, rekte zich uit, haalde in overeenstemming met de liberale tijdgeest nog in de zaal een sigaret te voorschijn en ging naar zijn werkkamer. Twee van zijn collega's, de oude rot in het vak Nikitin en de kamerjonker Grinjevitsj liepen met hem mee.

'Na de lunch krijgen we het wel klaar!' zei Stepan Arkaditsj.

'Zeker wel!' zei Nikitin.

'Maar die Fomin moet wel een aartsoplichter zijn,' zei Grinjevitsj over een van de personen die bij de onderhavige zaak betrokken waren.

Stepan Arkaditsj fronste zijn voorhoofd bij deze woorden van Grinjevitsj om hem te laten voelen dat het onbehoorlijk was voortijdig een oordeel te vellen en gaf hem geen antwoord.

'Wie kwam er zoëven naar binnen?' vroeg hij aan de suppoost.

'Ik weet het niet, excellentie. Hij kwam zomaar zonder vragen naar binnen zodra ik me even omkeerde. Hij vroeg naar u. Ik zei: Als de leden naar buiten komen, dan...'

'Waar is hij?'

'Hij is naar de vestibule gegaan maar hij kwam hier steeds weer naar toe. Die daar,' zei de suppoost en hij wees naar een forse, breedgeschouderde man met een krullende baard die zonder zijn muts van schapebont af te nemen snel en lichtvoetig langs de uitgesleten treden van de stenen trap omhoogrende. Een van degenen die de trap afliepen, een schrale ambtenaar met een aktentas, bleef even staan en keek misprijzend naar de voeten van de rennende man en wierp vervolgens een vragende blik op Oblonski.

Stepan Arkaditsj stond boven aan de trap. Zijn goedhartig stralende gezicht begon boven de geborduurde kraag van zijn uniformjas nog meer te stralen toen hij de man herkende die naar hem toe kwam rennen.

'Hij is het echt! Levin, eindelijk!' sprak hij met een vriendelijke, spottende glimlach terwijl hij de naderende Levin bezag. 'Je vond het dus niet beneden je waardigheid om me hier in dit *rovershol* op te komen zoeken?' zei Stepan Arkaditsj die geen genoeg nam met een handdruk en zijn vriend op beide wangen kuste. 'Ben je allang hier?'

'Ik ben zojuist aangekomen en wilde je erg graag zien,' ant-

woordde Levin terwijl hij schuw maar tegelijk ook kwaad en nerveus om zich heen keek.

‘Kom, laat ons naar mijn werkkamer gaan,’ zei Stepan Arkadjitsj die de eierzuchtige en nijdige schuwheid van zijn vriend kende; hij pakte zijn arm en voerde hem met zich mee alsof hij hem door een gevarezone loodste.

Stepan Arkadjitsj tutoyeerde bijna al zijn kennissen of het nu oudere heren van zestig, jongelui van twintig, acteurs, ministers, kooplieden of generaal-adjudanten waren, zodat zeer velen van hen die hij tutoyeerde, zich op de twee uitersten van de maatschappelijke ladder bevonden en die lieden zouden zich ten zeerste hebben verwonderd indien men hun gezegd zou hebben dat ze via Oblonski iets gemeen hadden. Hij tutoyeerde iedereen waar hij champagne mee dronk en champagne dronk hij met iedereen; daarom wist hij, wanneer hij in aanwezigheid van zijn ondergeschikten zijn *schandelijke jij-kornuiten* zoals hij veel van zijn vrienden schertsend betitelde, ontmoette, met zijn aangeboren tact de onaangename indruk die dit op zijn ondergeschikten maakte, te verzachten. Levin was geen schandelijke jij-kornuit maar Oblonski voelde met zijn tact dat Levin dacht dat hij in het bijzijn van zijn ondergeschikten misschien niet wilde laten blijken dat hij met hem op intieme voet verkeerde en dat hij zich daarom haastte om hem mee te nemen naar zijn werkkamer.

Levin was bijna even oud als Oblonski en het kwam niet slechts door de champagne dat hij hem tutoyeerde. Levin was reeds in hun prille jeugd zijn vriend en kameraad. Ondanks de verschillen in karakter en smaak hielden ze van elkaar zoals jeugdvrienden van elkaar houden. Maar dit nam niet weg dat, zoals dat zo vaak voorkomt bij mensen die een verschillende carrière hebben gekozen, ze diep in hun hart verachting koesterden voor het werk van de ander hoewel ze er bij goed nadenken niets tegen in konden brengen. Allebei waren ze van mening dat ze zelf het echte leven leidden en dat het leven van hun vriend slechts een schijnvertoning was. Oblonski kon een spottend glimlachje niet weerhouden toen hij naar Levin keek. Hoe vaak had hij hem nu al van het platteland naar Moskou zien komen. Hij deed daar iets op het land maar wat precies dat kon Stepan Arkadjitsj nooit helemaal goed begrijpen en het interesseerde hem ook niet. Als Levin naar Moskou kwam, was hij altijd opgewonden, gehaast, ietwat verlegen, geïrriteerd door die verlegenheid en meestal met een volkomen nieuwe en onverwachte

kijk op de dingen. Stepan Arkadjitsj lachte erom en hield ervan. Precies zo had ook Levin in zijn hart verachting voor de steedse levenswijze van zijn vriend en voor diens werk dat hij als onbenullig beschouwde en waar hij de draak mee stak. Het verschil was echter dat Oblonski zoals ieder ander zelfverzekerd en goedmoedig spotte terwijl Levins spot onzeker was en soms zelfs kwaadaardig.

‘We hadden je allang verwacht,’ zei Stepan Arkadjitsj terwijl hij zijn werkkamer binnenging en Levins arm losliet als wilde hij daarmee te kennen geven dat hier het gevaar geweken was.

‘Ik ben zo blij je te zien,’ vervolgde hij. ‘Nou, hoe is het met je? Hoe gaat het? Wanneer ben je aangekomen?’

Levin zweeg terwijl hij naar de hem onbekende gezichten van de twee collega’s van Oblonski keek en vooral naar de hand van de elegante Grinjevitsj met van die witte lange vingers, met van die lange gele aan het eind gebogen nagels en van die enorme glimmende manchetknopen waardoor die handen blijkbaar al zijn aandacht opslokten en hem het denken onmogelijk maakten. Oblonski merkte dit meteen en glimlachte.

‘Ach ja, mag ik jullie aan elkaar voorstellen,’ zei hij. ‘Mijn collega’s: Filipp Ivanytsj Nikitin, Michail Stanislavitsj Grinjevitsj,’ en zich naar Levin kerend: ‘Bestuurder en nieuwe medewerker van de Zemstvo, een gymnast die met één hand een mud aardappelen op kan tillen, een veefokker en jager en vriend van me, Konstantin Dmitritsj Levin, een broer van Sergej Ivanytsj Kosnysjov.’

‘Heel aangenaam,’ zei de oude man.

‘Ik heb de eer uw broer, Sergej Ivanytsj, te kennen,’ zei Grinjevitsj terwijl hij zijn slanke hand met de lange nagels uitstak.

Levin trok een nors gezicht, gaf hem koel een hand en wendde zich onmiddellijk weer tot Oblonski. Hoewel hij zijn halfbroer, een schrijver die iedereen in Rusland kende, hooglijk waardeerde, had hij er toch een hekel aan als men hem niet als Konstantin Levin maar als de broer van de beroemde Koznysjov zag.

‘Nee, ik zit niet meer in het bestuur van de Zemstvo. Ik heb met iedereen ruzie gehad en ik ga niet meer naar de vergaderingen,’ zei hij tegen Oblonski.

‘Dat is al gauw!’ zei Oblonski met een glimlach. ‘Hoe komt dat en waarom?’

‘Dat is een lange geschiedenis die ik je later wel eens vertel,’ zei Levin maar hij begon meteen te vertellen. ‘Wel, om kort te gaan, ik ben tot de overtuiging gekomen dat die hele Zemstvo absoluut niets

uithaalt en dat ook nooit zal doen,' zei hij alsof iemand hem zojuist beledigd had. 'Enerzijds is het een spelletje, ze spelen parlement en ik ben niet jong en niet oud genoeg om me met spelletjes te vermaken; en anderzijds (hij hakkelde) is het een middel voor de *côterie* van het district om hun zakken te vullen. Vroeger had je de voogdij en de rechtbank maar tegenwoordig heb je de Zemstvo, en ik heb het niet over steekpenningen maar over onverdiend salaris,' zei hij zo opgewonden alsof iemand van de aanwezigen zijn mening bestreed.

'Wel wel! Ik zie dat je weer in een nieuwe fase zit, in de conservatieve,' zei Stepan Arkaditsj. 'Maar, trouwens, laten we daar later over praten.'

'Ja goed. Maar ik moet je even spreken,' zei Levin terwijl hij vol haat naar de hand van Grinjevitsj keek.

Stepan Arkaditsj glimlachte nauwelijks merkbaar.

'Hoe kon je zeggen dat je nooit meer Europees gekleed zou gaan?' zei hij terwijl hij naar Levins nieuwe kostuum keek dat klaarblijkelijk van een Franse kleermaker kwam. 'Jaja! ik zie het: een nieuwe fase.'

Levin moest plotseling blozen maar niet als een volwassene, heel licht en zonder het zelf te merken, maar zoals jongens blozen die voelen dat ze zich met hun verlegenheid belachelijk maken, die zich daardoor nog meer schamen en nog heviger blozen, bijna tot huilens toe. En het was zo vreemd om dit verstandige, mannelijke gezicht zo kinderlijk te zien blozen dat Oblonski een andere kant uit keek.

'En waar kunnen we elkaar dan ontmoeten? Ik moet echt heel erg dringend met je spreken,' zei Levin.

Oblonski leek even na te denken.

'Weet je wat: laten we bij Goerin gaan lunchen, dan kunnen we daar met elkaar praten. Ik ben tot drie uur vrij.'

'Nee,' antwoordde Levin die even had nagedacht, 'ik moet nog ergens heen.'

'Nou goed, dan gaan we samen dineren.'

'Dineren? Maar het is immers niets bijzonders, een paar woorden, wat vragen en daarna kunnen we praten.'

'Nou zeg die paar woorden dan nu en dan praten we onder het eten.'

'Die paar woorden zijn...' zei Levin. 'Trouwens, het is niets bijzonders.'

Er vloog plotseling een kwade trek over zijn gezicht door de

inspanning die het hem kostte zijn verlegenheid te overwinnen.

'Hoe gaat het bij de familie Sjtsjerbatski? Is alles nog bij het oude?' zei hij.

Stepan Arkadjitsj die allang wist dat Levin verliefd was op zijn schoonzuster Kitty, glimlachte nauwelijks merkbaar en zijn ogen begonnen vrolijk te schitteren.

'Jij hebt je paar woorden gezegd maar ik kan je niet in een paar woorden antwoorden omdat... Een ogenblikje...'

De secretaris was binnengekomen met een familiaar eerbiedige houding en met enig bescheiden superioriteitsgevoel ten opzichte van zijn chef waar het kennis van de stukken betrof, iets wat alle secretarissen gemeen hebben. Hij ging met zijn stukken naar Oblonski en begon als wilde hij hem iets vragen, een of ander probleem uit te leggen. Stepan Arkadjitsj legde zonder tot het einde te luisteren beminnelijk zijn hand op de mouw van de secretaris.

'Nee, doet u het nu zoals ik heb gezegd,' zei hij terwijl hij met een glimlach zijn opmerking trachtte te verzachten en na in het kort te hebben uitgelegd hoe hij de zaak zag, schoof hij de stukken weg en zei: 'Doet u het alstublieft zo, Zachar Nikititsj, doet u dat.'

De van zijn stuk gebrachte secretaris verwijderde zich. Levin die zich tijdens het onderhoud met de secretaris weer helemaal van zijn verlegenheid had hersteld, stond met allebei zijn handen op een stoel geleund en keek met spotzieke belangstelling naar Oblonski.

'Ik begrijp het niet, ik begrijp het niet,' zei hij.

'Wat begrijp je niet?' zei Oblonski die nog even vrolijk glimlachte en een sigaret te voorschijn haalde. Hij verwachtte van Levin weer een of andere zonderlinge conclusie.

'Ik begrijp niet wat jullie doen,' zei Levin terwijl hij zijn schouders ophaalde. 'Hoe kan je zoiets in ernst doen?'

'Hoezo?'

'Wel, omdat er niets te doen is.'

'Dat denk jij maar wij zitten tot over onze oren in het werk.'

'Papieren werk. Nou ja, jij hebt daar aanleg voor,' voegde Levin er nog aan toe.

'Dus jij denkt dat mij iets mankeert?'

'Misschien wel, ja,' zei Levin. 'Maar evengoed heb ik bewondering voor je importantie en ik ben er trots op zo'n groot man mijn vriend te mogen noemen. Maar je hebt me nog geen antwoord gegeven op mijn vraag,' voegde hij eraan toe terwijl hij zich wanhopig inspande om Oblonski recht in zijn ogen te kijken.

‘Ja, goed, goed. Wacht maar, jouw tijd komt nog. Jij hebt mooi praten met je drieduizend hectaren in het district van Karazin, met zulke spieren en de frisheid van een twaalfjarig meisje, maar ook jij komt bij ons terecht. Ja, en wat je vraag betreft: er is niets veranderd, het is alleen jammer dat je zo lang niet bent geweest.’

‘Hoezo?’ vroeg Levin geschrokken.

‘Ach, niets,’ antwoordde Oblonski. ‘We praten er nog wel over. Maar waarom ben je eigenlijk gekomen?’

‘Ach, daar praten we ook nog wel over,’ zei Levin terwijl hij weer tot achter zijn oren bloosde.

‘Goed. Ik begrijp het,’ zei Stepan Arkaditsj. ‘Ja, zie je, ik zou je graag bij mij thuis uitnodigen maar mijn vrouw voelt zich niet zo goed. Maar weet je wat: als je hen wilt zien, ze zijn waarschijnlijk vandaag van vier tot vijf in de dierentuin. Kitty schaatst. Ga jij daar alvast naar toe, dan kom ik ook en daarna gaan we samen ergens eten.’

‘Uitstekend! Tot ziens dan.’

‘Pas op hè, ik ken je, je bent immers in staat alles te vergeten en weer plotseling naar het land te vertrekken!’ riep Stepan Arkaditsj hem lachend na.

‘Nee, heus.’

Levin verliet de werkkamer en dacht er pas bij de buitendeur aan dat hij vergeten was de collega’s van Oblonski te groeten.

‘Dat moet een energiek man zijn,’ zei Grinjevitsj toen Levin weg was.

‘Ja, beste man,’ zei Stepan Arkaditsj hoofdschuddend, ‘dat is een geluksvogel! Drieduizend hectaren in het district Karazin, nog alles voor zich en wat een frisheid! Heel wat anders dan wij.’

‘U mag ook niet klagen, Stepan Arkaditsj?’

‘Jawel, met mij gaat het slecht, heel slecht,’ zei Stepan Arkaditsj en hij slaakte een diepe zucht.

Toen Oblonski aan Levin vroeg waarom hij eigenlijk gekomen was, bloosde Levin en dat blozen maakte hem kwaad op zichzelf omdat hij hem niet kon antwoorden: ‘Ik ben gekomen om je schoonzuster een aanzoek te doen,’ terwijl dat de enige reden was van zijn komst.

De families Levin en Sjtsjerbatski behoorden beide tot de oude

Moskouse adel en hadden onderling altijd intieme en vriendschappelijke betrekkingen onderhouden. Deze band was tijdens de studententijd van Levin nog hechter geworden. Hij had zich samen met de jonge vorst Sjtsjerbatski, de broer van Dolly en Kitty, op de examens voorbereid en hij was samen met hem naar de universiteit gegaan. In die tijd verbleef Levin vaak in het huis van de familie Sjtsjerbatski en hij was verliefd geworden op hun huis. Hoe vreemd dit ook mag lijken, Konstantin Levin was werkelijk verliefd geworden op het huis, op het gezin en vooral op de vrouwelijke helft van het gezin Sjtsjerbatski. Levin kon zich zijn moeder niet meer herinneren en zijn enige zuster was ouder dan hij zodat hij in het huis van de familie Sjtsjerbatski voor het eerst kennis maakte met het echte milieu van een beschaafd en rechtschapen gezin van oude adel, een milieu dat hij door de vroegtijdige dood van zijn ouders had moeten ontberen. Het scheen hem dat alle leden van dit gezin en in het bijzonder de vrouwelijke helft gehuld gingen in een mysterieus, poëtisch waas en hij zag niet slechts geen enkele tekortkoming in hen, maar veronderstelde onder dit poëtische waas dat hen omhulde de meest verheven gevoelens en allerlei volmaakt-heden. Waarom deze drie juffrouwen om de dag Frans en Engels moesten spreken; waarom zij op vastgestelde tijden om beurten piano speelden waarvan de klanken doordrongen naar boven naar de kamer van hun broer waar de studenten zaten te werken; waarom er steeds leraren Franse literatuur, muziek, tekenen en dansen over de vloer kwamen; waarom alledrie de juffrouwen op vastgestelde tijden met mademoiselle Linon in hun satijnen bontmantels met het rijtuig een ritje maakten naar de Tverskoj-boulevard, Dolly in een lange, Natalie in een halflange terwijl die van Kitty heel kort was zodat iedereen haar welgevormde benen in de strakke kousen goed kon zien; waarom ze, begeleid door een bediende met een gouden kokarde op zijn muts, langs de Tverskoj-boulevard moesten wandelen, dat alles en nog veel meer dat in hun geheimzinnige wereld gebeurde, begreep hij niet maar hij wist dat alles prachtig was wat daar gebeurde en hij was juist verliefd op al dat mysterieuze dat zich daar voltrok.

In zijn studententijd scheelde het niet veel of hij was op Dolly, de oudste dochter, verliefd geworden maar zij werd al spoedig uitgehuwelijkt aan Oblonski. Toen begon hij op de tweede verliefd te worden. Het leek of hij het gevoel had dat hij op een van de zusters verliefd moest worden maar niet goed wist op welke. Maar ook

Natalie had nog maar nauwelijks haar intrede in de wereld gedaan of ze trouwde met de diplomaat Lvov. Kitty was nog een kind toen Levin van de universiteit kwam. De jonge Sjtsjerbatski die dienst had genomen bij de marine, verdronk in de Oostzee en ondanks Levins vriendschap met Oblonski verminderde zijn omgang met de familie Sjtsjerbatski. Maar toen Levin dit jaar bij de aanvang van de winter na een jaar op het land naar Moskou kwam en de familie Sjtsjerbatski bezocht, begreep hij op wie van de drie hij werkelijk voorbestemd was verliefd te worden.

Niets scheen eenvoudiger dan dat hij, een eerder rijk dan arm man van tweeëndertig jaar uit een goed geslacht, prinses Sjtsjerbatskaja een aanzoek zou doen; men zou hem naar alle waarschijnlijkheid onmiddellijk als een goede partij beschouwen. Maar Levin was verliefd en daarom leek het hem dat Kitty in alle opzichten zo volmaakt was, een zo boven al het aardse verheven schepsel en hijzelf zo'n aards en onbeduidend schepsel dat er zelfs niet aan gedacht kon worden dat anderen en zijzelf hem ooit als een partij zouden beschouwen die haar waardig was.

Nadat Levin twee maanden als in een roes in Moskou had doorgebracht waar hij Kitty bijna dagelijks zag in de uitgaanswereld waar hij zich was gaan bewegen om haar te ontmoeten, kwam hij plotseling tot de conclusie dat dit onmogelijk was en vertrok naar zijn landgoed.

Levins overtuiging dat het onmogelijk was, was erop gebaseerd dat hij in de ogen der familie een onvoordelige, onwaardige partij voor de bekoorlijke Kitty was en dat Kitty zelf hem niet lief kon hebben. In de ogen van haar familie had hij geen gewoon, specifiek beroep of een positie in de wereld terwijl vrienden van zijn leeftijd het nu al ver gebracht hadden, sommigen waren kolonel en vleugeladjutant, anderen waren professor, directeur van een bank of de spoorwegen of, zoals Oblonski, directeur van een staatskantoor; maar hij (hij wist heel goed hoe anderen hem moesten zien) was een landeigenaar die zich bezighield met de veeteelt, met het jagen op snippen en met bouwen, dus een aardige kerel zonder talent, van wie je niets kon verwachten en die volgens maatschappelijke opvattingen hetzelfde deed als mensen die nergens voor deugden.

Zijzelf, die mysterieuze verrukkelijke Kitty zou nooit van zo'n lelijke man, zoals hij zichzelf beschouwde, kunnen houden en zeker niet van zo'n gewone man die nergens in uitblonk. Bovendien leek zijn vroegere omgang met Kitty (de omgang van een volwassene

met een kind die het gevolg was geweest van zijn vriendschap met haar broer) hem ook nog een nieuw obstakel voor hun liefde. Hij veronderstelde dat je van een lelijke goetzak zoals hij zichzelf zag, wel kon houden als van een vriend maar om bemind te worden met een liefde zoals hij zelf voor Kitty voelde, moest je een knappe kerel en vooral – een bijzonder mens zijn.

Hij had eens gehoord dat vrouwen vaak van lelijke, gewone mannen houden maar daar geloofde hij niet in daar hij van zichzelf wist dat hij slechts van mooie, mysterieuze en bijzondere vrouwen kon houden.

Nadat hij echter twee maanden alleen op het land had doorgebracht, was hij tot de overtuiging gekomen dat dit niet een van die verliefdheden was zoals hij die in zijn jonge jaren had gekend, dat dit gevoel hem geen ogenblik met rust liet, dat hij niet kon leven als hij geen antwoord kreeg op de vraag of zij al of niet zijn vrouw zou worden, en dat zijn wanhoop slechts het gevolg was van zaken die hij zich inbeeldde en dat hij er geen enkel bewijs van had dat hij zou worden afgewezen. En hij was nu met het vaste voornemen naar Moskou gekomen om een aanzoek te doen en te trouwen als het aanzoek werd aanvaard. Of... hij durfde er niet aan denken wat er van hem zou worden als hij werd afgewezen.

7

Levin, die met de ochtendtrein in Moskou aangekomen was, nam zijn intrek bij zijn oudste stiefbroer van moeders zijde, Koznysjov, en ging, na zich verkleed te hebben, diens studeerkamer in met de bedoeling hem direct te vertellen waarom hij gekomen was en zijn advies te vragen; zijn broer was echter niet alleen. Hij had een bekende professor in de filosofie op bezoek die speciaal uit Charkov hierheen was gekomen om een misverstand dat tussen hen over een heel belangrijk filosofisch vraagstuk gerezen was, uit de wereld te helpen. De professor voerde een vurige polemiek tegen de materialisten en Sergej Koznysjov die deze polemiek met belangstelling volgde, had na lezing van het laatste artikel van de professor hem in een brief zijn bedenkingen geschreven: hij maakte de professor het verwijt dat hij te grote concessies aan de materialisten had gedaan. En de professor was onmiddellijk overgekomen om het verschil van mening tussen hen uit de weg te ruimen. Het gesprek ging over een

vraagstuk dat in de mode was: ligt er in het menselijke handelen een grens tussen psychische en fysiologische verschijnselen en waar ligt die grens?

Sergej Ivanovitsj begroette zijn broer met zijn gebruikelijke, minzaam koele glimlach die hij voor iedereen in petto had, stelde hem voor aan de professor en ging verder met het gesprek.

Het vaalbleke, gebilde mannetje met zijn smalle voorhoofd onderbrak het gesprek een kort moment voor de begroeting en sprak toen door zonder verdere aandacht aan Levin te schenken. Levin ging zitten om het vertrek van de professor af te wachten maar al spoedig begon het onderwerp van het gesprek hem te interesseren.

Levin was de artikelen waar het gesprek over ging, in tijdschriften tegengekomen en had ze gelezen omdat hij, als man die natuurwetenschappen gestudeerd had, zich voor de ontwikkeling van de hem bekende basisgedachten van de kennis der natuur interesseerde. Nooit echter had hij de wetenschappelijke conclusies over de oorsprong van de mens als dier, over reflexen, over biologie en sociologie in verband gebracht met de vraagstukken over de betekenis van leven en dood voor zichzelf zoals die hem de laatste tijd steeds meer bezighielden.

Terwijl hij naar het gesprek van zijn broer met de professor luisterde, merkte hij dat zij probeerden een verband te leggen tussen wetenschappelijke en meer persoonlijke vraagstukken. Enkele malen kwamen ze bijna bij deze vraagstukken maar elke keer als zij, naar het hem leek, het allerbelangrijkste dicht naderden, trokken zij zich onmiddellijk haastig terug en verdiepten zich weer in een gebied van fijne nuances, condities, citaten, toespelingen en verwijzingen naar autoriteiten, en begreep hij ternauwernood waarover het ging.

‘Ik kan niet nannemen,’ zei Sergej Ivanovitsj met zijn gebruikelijke helderheid, zijn exacte wijze van formuleren en zijn fraaie dictie, ‘ik kan me in geen enkel opzicht met Keisz’ theorie verenigen dat mijn gehele voorstelling van de wereld voortvloeit uit indrukken. Mijn meest fundamentele begrip van het *zijn* heb ik niet door gewaarwording verkregen want er is geen speciaal orgaan voor overdracht van dat begrip.’

‘Ja, maar zij, Wurst, Knaust en Pripasov, zullen u antwoorden dat uw besef van het *zijn* voortvloeit uit het totaal van uw gewaarwordingen, dat dit besef van het *zijn* het resultaat is van gewaar-

wordingen. Worst zegt zelfs uitdrukkelijk dat het besef van het zijn zonder gewaarwordingen ophoudt te bestaan.'

'Ik zou zeggen, integendeel,' begon Sergej Ivanovitsj...

Maar op dat ogenblik vond Levin dat ze weer afdwaalden terwijl ze aan het meest belangrijke toekwamen en hij besloot de professor een vraag te stellen.

'Dus als mijn zintuigen vernietigd worden en mijn lichaam sterft, is er geen enkele vorm van bestaan meer mogelijk?' vroeg hij.

De professor keek geërgerd en alsof de onderbreking hem geestelijk pijn deed naar de vreemde vrager die meer op een jager van schepen dan op een filosoof leek en richtte zijn blik op Sergej Ivanovitsj alsof hij hem vroeg: wat moet ik hier nu op antwoorden? Maar Sergej Ivanovitsj die het gesprek veel minder fel en eenzijdig voerde dan de professor en flexibel genoeg was om zowel de professor te antwoorden als ook tegelijkertijd die eenvoudige en natuurlijke zienswijze die aan de vraag ten grondslag lag, te begrijpen, glimlachte en zei:

'We hebben nog niet het recht te pogen dit vraagstuk op te lossen...'

'We beschikken niet over de gegevens,' bevestigde de professor en hij vervolgde zijn argumentatie. 'Neen,' zei hij, 'ik wijs erop dat indien, zoals Pripasov uitdrukkelijk zegt, de gewaarwording ook gebaseerd is op indrukken dat we die twee begrippen streng moeten scheiden.'

Levin luisterde niet verder en wachtte op het vertrek van de professor.

8

Toen de professor weg was, wendde Sergej Ivanovitsj zich tot zijn broer:

'Ik ben erg blij dat je gekomen bent. Blijf je lang? Hoe staat het met het landgoed?'

Levin wist dat zijn oudste broer weinig belangstelling voor het landgoed had en er slechts uit vriendelijkheid naar informeerde, en daarom zei hij alleen maar iets over de verkoop van de tarwe en over geldzaken.

Levin was hier met het vaste voornemen heengekomen om zijn broer deelgenoot te maken van zijn huwelijksplannen en zijn raad-

te vragen; toen hij zijn broer echter had gezien en zijn gesprek met de professor had beluisterd, toen hij vervolgens dat onwillekeurig beschermende toontje hoorde waarmee zijn broer naar de zaken van het landgoed informeerde (het landgoed van hun moeder was onverdeeld en Levin beheerde beide delen), voelde Levin dat het hem onmogelijk was om met zijn broer over zijn trouwplannen te spreken. Hij voelde dat zijn broer het anders zou zien dan hij zou willen.

‘Wel, en hoe staat het bij jullie met de Zemstvo?’ vroeg Sergej Ivanovitsj die grote belangstelling voor de Zemstvo had en er veel betekenis aan hechtte.

‘Ik zou het echt niet weten...’

‘Hoe nu? Je bent toch bestuurslid?’

‘Nee, ik ben geen lid meer; ik ben eruit gegaan,’ antwoordde Konstantin Levin, ‘en ik ga niet meer naar de vergaderingen.’

‘Jammer!’ sprak Sergej Ivanovitsj terwijl hij zijn voorhoofd fronsste.

Om zich te rechtvaardigen begon Levin te vertellen wat er op de vergaderingen in zijn district gebeurde.

‘Zo gaat het nu altijd!’ viel Sergej Ivanovitsj hem in de rede. ‘Het is altijd hetzelfde met ons Russen. Misschien is dit ook wel een goede trek van ons: het vermogen om onze eigen gebreken te zien, maar we slaan door, we zoeken onze troost in de ironie waar we altijd de mond vol van hebben. Ik wil je slechts dit zeggen: je zou deze rechten zoals onze instellingen van de Zemstvo aan een ander Europees volk moeten geven. Duitsers en Engelsen zouden er de vrijheid mee bewerkstelligen maar wij moeten er zo nodig de spot mee drijven.’

‘Maar wat doe je eraan?’ zei Levin schuld bewust. ‘Dit was mijn laatste poging. Ik heb het met hart en ziel geprobeerd. Ik kan het niet. Ik ben er ongeschikt voor.’

‘Niet ongeschikt,’ zei Sergej Ivanovitsj, ‘je bekijkt het verkeerd.’

‘Misschien,’ antwoordde Levin neerslachtig.

‘Maar wist jij dat Nikolaj hier weer is?’

Nikolaj was de oudste broer van Konstantin Levin, een halfbroer van Sergej Ivanovitsj. Hij was een verloren mens, had het grootste deel van zijn vermogen erdoor gejaagd, bewoog zich in het vreemdste en slechtste gezelschap en had ruzie met zijn broers.

‘Wat zeg je?’ riep Levin geschrokken. ‘Hoe weet je dat?’

‘Prokofi heeft hem op straat gezien.’

‘Hier, in Moskou? Waar is hij? Weet je dat ook?’ Levin stond van zijn stoel op alsof hij van plan was er onmiddellijk heen te gaan.

‘Het spijt me dat ik je dit heb gezegd,’ zei Sergej Ivanovitsj terwijl hij zijn hoofd schudde vanwege de opwinding van zijn jongste broer. ‘Ik heb uit laten zoeken waar hij woont en ik heb zijn schuldbekentenis aan Troebin die ik betaald heb, teruggestuurd. Ziehier zijn antwoord.’

Sergej Ivanovitsj haalde een briefje onder een pressepapier vandaan en gaf het aan zijn broer.

Levin las wat er in dat vreemde, hem zo vertrouwde handschrift geschreven stond: Ik verzoek je beleefd mij met rust te laten. Dat is het enige wat ik van mijn lieve broertjes verlang. Nikolaj Levin.

Toen Levin dit gelezen had, bleef hij zonder op te kijken met het briefje in zijn handen voor Sergej Ivanovitsj staan.

In zijn hart streed de wens om zijn ongelukkige broer nu te vergeten met het besef dat dit verkeerd zou zijn.

‘Hij wil me blijkbaar beledigen,’ vervolgde Sergej Ivanovitsj, ‘maar hij kan mij niet beledigen en ik zou hem van ganser harte willen helpen maar ik weet dat dat onmogelijk is.’

‘Ja, ja,’ herhaalde Levin. ‘Ik heb begrip en waardering voor jouw houding maar ik ga naar hem toe.’

‘Als je dat wilt, moet je dat doen, maar ik raad het je af,’ zei Sergej Ivanovitsj. ‘Wat mezelf betreft ben ik er niet bang voor, hij zal ons geen ruzie bezorgen; maar het is voor je eigen bestwil dat ik je aanraad om liever niet te gaan. Je kunt hem toch niet helpen. Trouwens, doe maar wat je wilt.’

‘Misschien dat ik niet kan helpen maar ik voel nu op dit moment, nou ja dat is iets anders, ik voel dat ik geen rust zal hebben.’

‘Neem me niet kwalijk, maar dat begrijp ik niet,’ zei Sergej Ivanovitsj. ‘Er is één ding dat ik wel begrijp,’ voegde hij eraan toe, ‘dit is een les in ootmoed. Nadat mijn broer Nikolaj geworden is zoals hij nu is, ben ik datgene wat men laaghartigheid pleegt te noemen, met andere ogen en toegeeflijker gaan beschouwen... Je weet wat hij gedaan heeft...’

‘Ach, dit is vreselijk, vreselijk!’ herhaalde Levin.

Nadat Levin van de bediende van Sergej Ivanovitsj het adres van zijn broer had gekregen, wilde hij onmiddellijk naar hem toegaan; hij bedacht zich echter en besloot zijn bezoek tot de avond uit te stellen. Om geestelijke rust te krijgen moest hij voor alles datgene waarvoor hij naar Moskou gekomen was, tot een oplossing brengen.